

ზურაბ ცუცქერიძე

ზნეობის მეკობრეები

წარსულში დიდი სოციალური უბედურება იყო მეკობრეობა, სი-სასტიკით ყაჩაღობისაგან არსებითად განსხვავებული — დაუნდობელი და უშელავათო. იგი ზღვებსა და ოკეანეებზე წარმოიშვა და განვითარდა, თუმცა არც ხმელეთზე მცხოვრებთათვის დაუკლია ხელი. ახალ ეპოქაში განვითარებულმა სახელმწიფოებრიობამ, ახალმა საერთაშორისო ურთიერთობებმა და კოლექტიურმა თანამშრომლობამ პრაქტიკულად სრულად აღკვეთა იგი, როგორც საფრთხე, რომელიც ყველას თანაბრად ემუქრებოდა. მაგრამ მეოცე საუკუნის ბოლოსა და ოცდამეერთეს დასაწყისში ბევრი საკაცობრიო უბედურების რეინკარნაცია მოხდა, ზოგჯერ უფრო შემზარავი სახითა და მიზნებით. ზოგი უბედურება პირვანდელი სახით აღდგა, ზოგმა სახე ისე იცვალა, რომ ვერც კი მიხვდება კაცი, უბედურებაა ეს, თუ სრული ნეტარება. უბედურების პირვანდელი სახით აღდგენას დიდი ნიჭი და მატერიალური რესურსები არ სჭირდება. მაგალითად, მეკობრეობა სომალში „ტრადიციის“ სრული დაცვით გაცოცხლდა: სომალელი მეკობრეები მოითაცებენ გემს თავის მგზავრებიანად და, მერე, ვიდრე გამოსასყიდს არ მიიღებენ, ჰყავთ მგზავრები დაბმულები ან დამწყვდეულები.

დღეს მეკობრეობის ამგვარ პრაქტიკასთან ბრძოლა განვითარებული ქვეყნებისათვის პრობლემა არ არის, მათ რომ საამისო სურვილი ჰქონდეთ. ამერიკელებმა ერაყის წინააღმდეგ რომ განახორციელეს ოპერაცია „ქარიშხალი უდაბნოში“ და ერთ საათში გაყარეს ერაყელთა ჯარები ქუვეითიდან, ამდენი ძალისხმევა კი არ სჭირდება სომალელი მეკობრეების „ჭკუაზე მოყვანას“, მაგრამ...

აი, ზნეობის მეკობრეობას, რასაც ვერც კი გრძნობს კაცობრიობის ერთი ნაწილი, როგორ უნდა ებრძოლო, სწორედ ესაა „საკითხავი და საზრუნავი“! ამ ახალ მეკობრეებს არც გემები სჭირდებათ და არც თვითმფრინავები, არც თოფი და ხმალი. ფული და საინფორმაციო

საშუალებებია მათი იარაღი, რითაც ოსტატურად აპყავთ „აბორდაჟზე“ მთელი სახელმწიფოები და თაობები. ეს კი გვარიან ჭკუასა და მატერიალურ სახსრებს მოითხოვს, რაც სომალისნაირებს არ აქვთ. იგი აქვთ მდიდარ ქვეყნებსა და კიდევ უფრო მდიდარ მასონურ კლანებს და ეფექტიანად იყენებენ კიდევ მას სუპერმეკობრულ საქმიანობაში. პო, და რატომ აღმოფხვრიან სომალურ ტრადიციულ მეკობრეობას, რომელიც ეფექტიანად იქცევს მსოფლიო საზოგადოებრიობის ყურადღებას?! გაიტაცებენ, თავად საწყალი და გაღლეტილი სომალელები, მათსავით გაჭირვებულების ერთ უბადრუკ ხომალდს და ატყდება ერთი ვაი-ვიში „დემოკრატიულ“ მსოფლიოში (პირველ ყოვლისა, ევროპაში!): არიქა, დაიღუპება ჩვიდმეტი დაქირავებული ბოგანო მეზღვაური და ხმელეთზე დარჩენილი მათი ოჯახები, თუ საერთო ძალისხმევით არ ვუშველეთ და არ გამოვიხსენითო. იწყება საერთაშორისო ზრუნვა მეკობრეთაგან იმ უბედური მეზღვაურების დახსნისათვის და ამ დროს ზნეობის მეკობრეებს თითქმის წინააღმდეგობის გაუწევლად, მეტიც, ზოგჯერ დიდი ხალისითაც აპყავთ „აბორდაჟზე“ ჩვიდმეტიოდე გატაცებული მეზღვაურის გათავისუფლებისთვის დაქინძაჩებული ქვეყნების ხალხები და მათი ხელისუფლება, მთლიანად თუ არა, ნაწილობრივ მაინც. ართმევენ მათ ზნეობას და უზნეო არარსებობისათვის განამზადებენ იმ უბედურებს. ართმევენო, კი ვთქვი, მაგრამ ეს წართმევა ხშირად გასაძარცვის მხურვალე თანხმობით ხდება. მეტიც, ეს თანხმობა ზოგჯერ ერთობ აგრესიულიც კი არის იმათ მიმართ, ვინც მოიწადინებს და უზნეობისთვის განწირულთათვის ზნეობის შენარჩუნებას მონდომებს.

ჩემი ეს ლაპარაკი მიკიბულ-მოკიბულად რომ არ ჩამითვალონ, უკვე, მკითხველის ნებართვით, საქმის არსებით მხარეზე გადავალ.

რა არის ზნეობის მეკობრეობა და რა ხიფათს უქმნის იგი საზოგადოებას (მთლიანად კაცობრიობასაც!), სრულად გასაგები ვერ იქნება, თუ არ გავარკვიეთ, რა როლი აკისრია ზნეობას ადამიანის შვილის ადამიანად ჩამოყალიბების პროცესში. ეს, რა თქმა უნდა, დიდი ხანია გარკვეულია და რომ ვამბობ „გავარკვიოთ“-მეთქი, იმას ვგულისხმობ, რომ ერთად გავიხსენოთ ეს გარკვეულობა.

როგორც ცნობილია, ზნეობა არის იმ წესებისა და ნორმების ერთობლიობა, რომელიც განსაზღვრავს ადამიანთა ურთიერთდამოკიდებულებასა და ყოფაქცევას. ადამიანის თანდაყოლილ მისწრაფებას მისკენ, ადამიანის ნაშიერის სოციალურ გარემოში, მიზანმიმართული ან სტიქიური აღზრდის პროცესში ჩამოყალიბება და განვი-

თარება სჭირდება და ადამიანის ადამიანურობაც იმით ფასდება, თუ რა ხარისხით ფლობს იგი ამა თუ იმ საზოგადოებაში გაბატონებულ ზნეობრივ კანონებს.

განსხვავებულ საზოგადოებებში (ცივილიზაციისა და კულტურის სხვადასხვა დონე, განვითარების განვლილი გზის სპეციფიკური თავისებურებები, ეროვნული და ეთნიკური ნიშნები, ტრადიციები და ა. შ.) გაბატონებულ ზნეობრივ ნორმებში გარკვეულწილად აისახება ამ საზოგადოების სპეციფიკური თავისებურებანი, მაგრამ არსებობს ზოგადადამიანური ზნეობრივი პრინციპები, რაც კაცობრიობას აერთიანებს და ადამიანს ცხოველისაგან განასხვავებს. ეს პრინციპები იმ ფუნდამენტურ გრძნობებსა და განცდებში ვლინდება, რომელთა ჩამოყალიბებაც ნებისმიერი დროისა და ხალხის აღზრდის სისტემის ის უმთავრესი ორიენტირია, რომელიც ათადან-ბაბადან არსებობს და კაცობრიობასთან ერთად მუდამ იარსებებს.

ეს ფუნდამენტური ადამიანური (ზნეობრივი!) გრძნობები და განცდები: **სირცხვილის გრძნობა, მოვალეობა-პასუხისმგებლობის გრძნობა, თანაზიარობისა და თანაგრძნობის განცდა, ცოდვის გრძნობა, წარსულის ხსოვნა და პერსპექტივის განცდა.** ერთ-ერთ ამ გრძნობასა და განცდას მოკლებული სუბიექტი სრულყოფილი ადამიანი არ არის, ხოლო მათი სრული დაკარგვა, რაც ზნეობაზე ხელის აღებას ნიშნავს, ადამიანს სოციალურ სახეს აკარგვინებს და ცხოველად აქცევს. არ ვიცი, ვის უნდა სურდეს ეს, მაგრამ ჩვენში დაბეჯითებით რომ ებრძვიან ზნეობას სახელმწიფოს მიერ „კონტროლირებადი“ ყველა საინფორმაციო-პროპაგანდისტული საშუალებით, ეს ამკარაა. ამასთან, ამგვარ ბრძოლას, რასაც უცხოელი ემისრები და მსუყვე გრანტებით მოსყიდული ადგილობრივი აქტივისტები ეწევიან, „ევროპული ღირებულებებისა“ და დემოკრატიის დამკვიდრებას უწოდებენ.

უნდა ვაღიაროთ, რომ ზნეობის მეკობრეები ფრიად დახვეწილი, მეცნიერულად დასაბუთებული მეთოდებით მუშაობენ. მათ იციან, ადამიანი რომ უზნეო საქმის კეთებაზე დაითანხმო, რომ მოისყიდო თუ გადაიბირო, ჯერ ღირსება უნდა დაუკარგო მას. უღირსებო კაცი ყველაფრის მკადრებელია, მეტიც: მისთვის ცნება „უკადრისი“ სრულიად გაუგებარია. ღირსება კი როგორ უნდა წაართვა ადამიანს? ის ხომ არც ტანსაცმელია, რომელსაც გახდი და არც ფულია, რომელსაც ჯიბიდან ამოაცლი. ღირსება პიროვნული თვისებაა, რომელიც სამ ძირითად ადამიანურ განცდას — თავმოყვარეობის, პასუხისმგებლობისა და მიკუთვნებულობის განცდას ეფუძნება. ყველა ეს განცდა

კი სათავეს იღებს სირცხვილის გრძნობიდან. უსირცხვილო კაცს არც თავმოყვარეობა აქვს, არც პასუხისმგებლობა და არც მიკუთვნებულობა. ამიტომაც, ზნეობის მეკობრეებმა სამიზნედ სირცხვილის გრძნობა დაისახეს.

ეს ბრძოლა დაიწყო იმით, რომ აღზრდის უმთავრესმა ინსტრუმენტმა, სკოლამ უარი თქვა (ათქმევინეს!) აღზრდაზე. აღზრდის სისტემა ძირფესვიანად მოიშალა, თვით ტერმინი „აღზრდა“ გაქრა საგანმანათლებლო სივრციდან. ბუნებრივია, რომ ჩვენმა „განმანათლებელმა რეფორმატორებმა“ ამ მოვლენას „დასაბუთება“ მოაყოლეს. სისტემური აღზრდა, თურმე, არის ძალადობა პიროვნებაზე, იგი ხელს უშლის თავისუფლ აღზრდა-განვითარებას, რადგან მოზარდს თავს ახვევს წინასწარ მომზადებულ სქემებს, რაც შეიძლება ყველასათვის მისაღები არ იყოს.

მანც რა სქემებია ეს, რაც, თურმე, ხელს უშლის პიროვნების თავისუფალ განვითარებას? ეს არის იმ ზოგადკაცობრიულ ღირებულებებზე ორიენტირებული რწმენისა და შეგნების ეტალონური მოდელების რეალიზაცია მოზარდი თაობის აღზრდის პროცესში, რაც პიროვნების სოციალიზაციის აუცილებელ ნიშანს წარმოადგენს.

აბა, რა სოციალურ მზაობაზე შეიძლება ლაპარაკი, თუ ადამიანს არ აქვს მიკუთვნებულობის შეგნება (რომელ გვარს, რომელ სოციალურ ჯგუფს, რომელ ეთნოსსა და ერს მიაკუთვნებს თავს), არ აქვს პასუხისმგებლობა და მოვალეობა თავისთავისა და სხვათა (მშობლების, დედამამიშვილების, მეგობრებისა და ა. შ.) წინაშე, ერთმანეთისაგან ვერ არჩევს სიკეთესა და ბოროტებას და, ამიტომ, მისი ქცევა არაპროგნოზირებადია.

„თავისუფალი პიროვნების“ აღზრდის აპოლოგეტები, როგორც წესი, ვერ ხსნიან „თავისუფლების“ არსს. ჩვენ უნდა აღვზარდოთ თავისუფალი პიროვნება, რომელიც თავისუფლებას არჩევანის თავისუფლებაში ახორციელებსო. ასეთი პიროვნება წინასწარ შემუშავებული სისტემის მიხედვით კი არ აღიზრდება, არამედ სწავლების პროცესში მიწოდებული შინაარსის საფუძველზე დამოუკიდებელი, კრიტიკული აზროვნების ბუნებრივი განვითარების გზითო.

ესე იგი ადამიანი არის ის, რასაც იგი თვითონ შექმნის თავის თავისაგანო. ეს იდეოლოგია ახალი არ არის. იგი ათეისტური ფილოსოფიის ნააზრევია, რომელმაც გასული საუკუნის ბოლოს „ღმერთის სიკვდილი“ გამოაცხადა (ფრ. ნიცშე). ღმერთი თუ არ არსებობს, მაშინ ყველაფერი დასაშვებია, ანუ ადამიანი სრულიად თავისუფა-

ლია. ასე თუ არის, პიროვნების სრული თავისუფლების რეალიზაციისათვის ყველა საშუალება მისაღება: ძალადობა, სხვისი დაჩაგვრა, ყველაფრის მიტაცება. ამას „თავისუფალი პიროვნების“ აღზრდის იდეოლოგიები კონკურენტუნარიანი ადამიანის ჩამოყალიბებას უწოდებენ. ამ გზაზე სირცხვილის გრძნობა ერთობ მნიშვნელოვან დაბრკოლებას ქმნის. ამიტომ, ამბობენ ჩვენი „განმანათლებლები“, „სირცხვილი“ ის პიროვნული თვისებაა, რაც ნეგატიურად აკომპლექსებს ადამიანს და ხელს უშლის მისი გონებრივი თუ ფიზიკური აქტივობის სრულყოფილად გამოვლენასო.

ეს წმინდა წყლის დემაგოგიაა, რომელიც, ერთგვარად, სოფისტურ ნიშნებსაც შეიცავს. კერძოდ, ამ დემაგოგიის ავტორებს იმედი აქვთ, რომ ადამიანთა დიდი უმრავლესობა თითქმის არ ასხვავებს ერთმანეთისაგან „სირცხვილსა“ და „მორცხვობას“. არადა, სირცხვილი და მორცხვობა რადიკალურად გასხვავებული მოვლენებია. სირცხვილი ზნეობრივი კატეგორიაა, „მორცხვობა“ კი დაბალი თვითშეფასებით გამოწვეული კომპლექსია, რაც მართლაც უშლის ხელს პიროვნების აქტივობის სრულ გამოვლენას. „მორცხვობას“ ვერანაირი „სრული თავისუფლება“ ვერ უშველის და „მორცხვის“ აქტივობის გამოვლენას ხელს ვერ შეუწყობს. პირიქით!

სირცხვილის გრძნობის მატარებელი ადამიანი „სრულ თავისუფლებას“ ვერ მიიღებს. ამიტომ, სრული თავისუფლება მხოლოდ სირცხვილზე ხელის აღების შემდეგ არის შესაძლებელი.

ზნეობის მეკობრეებს „აბორდაჟი“ მოზარდებზე აქვთ მიმართული. მათ კარგად იციან, რომ რაც უფრო მცირეწლოვანია ბავშვი, რაც უფრო ნაკლებად აქვს ათვისებული სოციალური გამოცდილება და თვისებები, მით უფრო ძლიერია მასში ცხოველური მოთხოვნილებები, რასაც შემდგომში, სწორედ, ზნეობრივი შეგნება თრგუნავს და აწესრიგებს. ყველამ იცის, რომ ჩვილობის ასაკიდან გამოსული ბავშვი „სრულ თავისუფლებას“ ესწრაფვის, რაც უფროსებმა თუ არ აღკვეთეს (აღმზრდელიობითი შეგონებებისა და დასაშვები სანქციების საშუალებით!), იგი უსათუოდ კატასტროფით დასრულდება.

ახლა ყველა ხედავს, რომ პედაგოგიური აღმზრდელიობითი ზეგავლენის მოძლამ სკოლაში, რაც ჰუმანიზმისა და ბავშვის პიროვნების თავისუფლების სახელით გაკეთდა, რა შედეგები გამოიწვია. მასწავლებელი თუ შენიშვნას მისცემს, ან უფრო უარესი — დატუქსავს ბავშვს, ის მისი პიროვნების შეურაცხყოფა და ძალადობაა, ბავშვს კი უფლება აქვს, არა თუ შენიშვნა მისცეს პედაგოგს, არამედ გაფიცვაც

კი მოუწყოს მას. ეს მისი უფლებათა, რადგან „რეფორმატორ-განმანათლებლებს“ მიაჩნიათ, რომ ბავშვი თვითონ ქმნის თავის თავს.

ე. წ. მარქსისტული ფილოსოფიისა და პედაგოგიკის წარმომადგენლებიც ათეისტი მატერიალისტები იყვნენ, მაგრამ ნიცშესა და, ნაწილობრივ, სარტრისაგან განსხვავებით, აღზრდას სოციალურ მოვლენად თვლიდნენ და მის აუცილებელ ფაქტორად საზოგადოებრივ ყოფას მიიჩნევდნენ, რაც ზნეობრივი კანონებით არის მოწესრიგებული. ესე იგი, მარქსისტული (კომუნისტური) ფილოსოფია და პედაგოგიკა აღზრდას სოციალური გამოცდილების ათვისებას უკავშირებდნენ, რაც ზნეობრივი განვითარების ეტაპობრივ აღმავლობას გულისხმობს. ზნეობრიობის დაცვა-განმტკიცების ერთადერთი გარანტი რომ რელიგიაა, აი, ამის აღიარება არ სურდათ და არ სურთ ათეისტური (ანუ პოზიტიური) მეცნიერების წარმომადგენლებს და ასეთ გარანტიად რაღაც ქიმიურული სამოქალაქო შეგნება მიაჩნიათ. სამოქალაქო შეგნების არსებობის გარანტი რაღაა? ამაზე საუბარი შორს წაგვიყვანს, რადგან იგი არსაით მიდის.

სრულიად აშკარაა, რომ ზნეობრიობის საფუძველი და მისი სიმტკიცის გარანტი არის რელიგია. ამიტომ არის, რომ ზნეობის მეკობრეები სირცხვილის გრძნობის ამოშანთვას რელიგიასთან ბრძოლის პროცესში ცდილობენ.

თანამედროვე ზნეობრივი მეკობრეების ყველაზე ვერაგული იარაღი დემაგოგიაა. აი, მაგალითად, ეს მეკობრეები ჩვენში საერთოდ რელიგიას კი არ ებრძვიან, არამედ მართლმადიდებლობას, რაც ჩვენი ზნეობრიობის საფუძველთა საფუძველია. ამ დროს აქტიურად, უფრო სწორად, აგრესიულად უჭერენ მხარს არამართლმადიდებლურ სექტებს, მაგალითად, იელოველებს, რომლებიც განსხვავებული ზნეობრივი (უფრო კი, უზნეო) შეგნების პროპაგანდას ეწევიან, ამით ისინი თითქოს გვეუბნებიან: ჩვენ ათეისტები კი არ ვართ, არამედ მცდარ მართლმადიდებლობას ვაკრიტიკებთო. სწორედ ამის მაგალითი იყო სულ ახლახან, საქართველოს პარლამენტის თავმჯდომარის, ანტისახელმწიფოებრივი რესპუბლიკური პარტიის წინამძღოლის, დავით უსუფაშვილის გამოსვლა ქრისტიანული კვლევის ცენტრის მიერ ორგანიზებულ V საერთაშორისო სიმპოზიუმზე — „ღვთისმშობლის თაყვანისცემის ტრადიცია მართლმადიდებელ ეკლესიაში“.

ზნეობის მეკობრეობა მხოლოდ რომელიმე ქვეყნისთვის კი არ არის დამახასიათებელი, იგი გლობალური პრობლემაა. ამ მეკობრეებმა ბევრ ქვეყანაში უკვე მიაღწიეს სრულ გამარჯვებას: უზნეო ქვეყნებში

პედარასტები ჰყავთ საგარეო საქმეთა თუ კულტურის მინისტრებად, დედაქალაქის მერებად თუ რეგიონების გუბერნატორებად და ამისთვის იქ სირცხვილით არავენ წითლდება.

აი, ასე, აღარაფრის რცხვენიათ ზნეობის მეკობრეების მიერ დაპყრობილ ქვეყნებში და ამ უბედურებას (ეროვნული იდენტობის დაკარგვა!) მიხვედრილები უკვე მწარედ ტირიან, მაგრამ რაღა დროს...

ამ უბედურების სიმპტომები აშკარაა ჩვენში!

ვიდრე ჩვენც მწარედ ავტირდებოდეთ, იქნებ დავირაზმით და განათლების სისტემას დაეუბრუნოთ აღზრდის ფუნქცია; იქნებ, მეკობრეთა მიერ აბორდაჟზე აყვანილი სკოლა და უმაღლესი სასწავლებლები ვიხსნათ და ამით აღამიანობა გადავარჩინოთ საქართველოში.

დავიჯეროთ, ბოლოს და ბოლოს, რომ განათლების სისტემასა და შოუბიზნესს ზნეობის მეკობრეთა საერთაშორისო ცენტრის მიერ მსუყვე გრანტებით მოსყიდული ე. წ. აღამიანები ხელმძღვანელობენ და სასიკვდილო საფრთხეს უქმნიან ჩვენს სამშობლოს.

